

30.1.2020

EOAK/3986/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Tarkastaja Peter Fagerholm

PAPRIKASUMUTTEESTA ANNETTAVA ENSIAPU

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Itä-Suomen poliisilaitoksen poliisimiesten menettelyä ensiavun antamisessa. Kantelijan mukaan hänet oli altistettu paprikasumutteelle ja hänen olisi kuulunut saada pestä kasvonsa myös saippualla, eikä pelkällä vedellä. Kantelijan mukaan paprikasumute ei poistunut vedellä, vaan vaikutti pestessä vain lisää. Siksi kantelijalla oli kertomansa mukaan silmät ja kasvot tulella vielä seuraavana päivänä.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Poliisihallituksen selvitys ja lausunto.

Selvityksensä ovat antaneet myös Itä-Suomen poliisilaitos sekä Poliisiammattikorkeakoulu.

Tapahtumat

Kantelija joutui 5.5.2019 kiinniotetuksi pahoinpitelystä epäiltynä. Kiinnioton yhteydessä poliisit joutuivat käyttämään paprikasumutetta rauhoittaakseen kantelijaa. Sumuttamisen jälkeen kantelija oli saatu kannettua putkatiloihin missä hänelle oli annettu ensiavuksi ämpärillinen vettä, jolla hän pääsi pesemään kasvonsa.

Totean, että olen aiemmin tekemässäni ratkaisussa EOAK/2864/2019 katsonut, ettei ole aihetta epäillä poliisien käyttäneen tapauksessa kantelijaan kohtaan sellaisia voimakeinoja, jotka eivät olisi olleet puolustettavissa. Nyt onkin kyse vain kantelijan kohtelusta poliisivankilassa.

Saadut selvitykset

Poliisiammattikorkeakoulun selvityksestä ilmenee, että paprikasumutteen käyttäjäkoulutuksen teoriaosassa tuodaan esille nestemäisen saippuan käyttö osana ensiavun antamista, koska pelkkä vesi ei pysty poistamaan rasvapohjaista paprikasumutetta iholta. Myös veden vaihtamista ensiavun aikana on koulutuksessa painotettu, joko varaamalla käyttöön useampia ämpäreitä vettä tai mahdollisuus juoksevaan veteen.

Poliisiammattikorkeakoulun mukaan paprikasumutteen käytöstä ei ole olemassa erillistä ohjeistusta. Vastuu ylläpitokoulutuksesta kuuluu

poliisiyksiköille ja niiden omille voimankäytön kouluttajille. Poliisiammattikorkeakoulu odottaa yksiköiden noudattavan Poliisihallituksen hyväksymiä ja Poliisiammattikorkeakoulun antamia yleisiä voimankäytön koulutusta koskevia linjauksia, koulutusmalleja ja opetusmateriaaleja.

Itä-Suomen poliisilaitoksen mukaan poliisilaitoksella järjestettävässä ylläpitokoulutuksessa opetetaan antamaan paprikasumutteelle altistuneelle ensiavuksi viileää vettä kasvojen huuhteluun, toimittamaan altistunut mahdollisuuksien mukaan raittiiseen ilmaan ja seuraamaan oikeita jatkuvasti. Tarvittaessa altistunut toimitetaan ensiapuun.

Poliisilaitoksen mukaan on käytännössä testattu, että kasvojen huuhteleminen juoksevalla vedellä ja veden vaihtaminen ämpäriin onnistuu putkan vesihanalla. Poliisilaitos katsoo, että kantelijalle annettu ensiapu on annettu siten kuin sumutteen ylläpitokoulutuksessa ensiavun antamisesta koulutetaan.

Poliisihallitus toteaa, että Itä-Suomen poliisilaitoksella annettavaan ensiapukoulutukseen ei sisälly nestemäisen saippuan käyttöä. Muilta osin koulutus on yhteneväinen Poliisiammattikorkeakoulussa annettavan koulutuksen kanssa.

Poliisihallituksen mukaan paprikasumutteen käyttöä koskeva koulutus on riittävän yksityiskohtainen ja perusteellinen myös ensiapuohjeistuksen osalta. Koulutuksen sisällössä ja toimintatavoissa saattaa kuitenkin Poliisihallituksen mukaan olla yksiköstä ja kouluttajasta johtuvia pieniä eroavaisuuksia.

3 RATKAISU

Käsitykseni mukaan paprikasumutteen vaikutus altistuneelle voi olla hyvin epämiellyttävä ja kivulias. Sumutteen vaikutus voi kestää pitkäänkin, ellei sen vaikuttavaa ainetta saada pestyä iholta pois. Poliisiin on siis huolehdittava siitä, että sumutteen vaikutus ei ole pidempiaikainen kuin mitä se tehtävän hoitamiseksi on välttämätöntä ja että kohdehenkilölle annetaan mahdollisimman pian altistumisen jälkeen mahdollisuus asianmukaiseen ensiapuun.

Paprikasumute on saadun selvityksen mukaan rasvapohjainen. Ensiapuun kuuluu Poliisiammattikorkeakoulun mukaan antaa altistuneelle vettä sekä nestemäinen saippua, jolla hän voi itse pestä kasvonsa. Lisäksi altistuneella tulee olla mahdollisuus vaihtaa vesi tarvittaessa tai saada juoksevaa vettä.

Totean käytettävissäni olevan aineiston perusteella, ettei kantelijalle annettussa ensiavussa ole kaikilta osin noudatettu Poliisiammattikorkeakoulussa annettavaa koulutusta. Näyttää siltä, että kantelijalle on annettu ainoastaan vettä kasvojensa pesemiseen. Nestemäisen saippuan käyttöön ei Itä-Suomen poliisilaitoksen sisäisessä ylläpitokoulutuksessa ole ilmeisestikään ainakaan riittävästi kiinnitetty huomiota. Selvityksistä ei tarkemmin ilmene, miksi poliisilaitoksen ylläpitokoulutus ei tältä osin vastaa Poliisiammattikorkeakoulussa annettavaa

koulutusta. Joka tapauksessa katson, että kantelijalle olisi tullut antaa mahdollisuus myös nestemäisen saippuan käyttöön. Ilmeisesti hänellä olisi ollut mahdollisuus saada sellissään juoksevaa vettä. Epäselväksi kuitenkin on jäänyt, kuinka hyvin häntä oli tästä mahdollisesti ohjeistettu.

Totean, että minulla ei ole aihetta tarkemmin selvittää, millaisen koulutuksen kantelijaa kiinnittäneet poliisit ovat saaneet ja milloin. Näyttää siltä, että he ovat noudattaneet yksikössään annettavaa ylläpitokoulutusta, joka paprikasumutteen käytön jälkeen annettavan ensiavun osalta ei ole täysin vastannut Poliisiammattikorkeakoulussa annettavaa koulutusta.

Tämän vuoksi minulla ei ole aihetta moittia yksittäisiä poliisimiehiä. Kiinnitän kuitenkin Itä-Suomen poliisilaitoksen huomiota siihen, että laitoksessa annettavassa koulutuksessa olisi perusteltua noudattaa Poliisiammattikorkeakoulussa annettavaa opetusta ja painottaa sitä, että paprikasumuttele altistuneelle annetaan mahdollisuus pestä kasvonsa veden lisäksi myös nestemäisellä saippualla. Lisäksi tulisi altistumisen jälkeen huolehtia siitä, että altistuneelle annetaan mahdollisuus vaihtaa vesi puhtaaksi ja häntä ohjeistetaan tästä. Poliisin henkilökunnan tulisi huolehtia veden vaihtamisesta, mikäli altistunut ei kuntosensa puolesta siihen itse pysty.

Pidän epätydyttävänä sitä, että selvitysten mukaan paprikasumutteen käytöstä ei ole olemassa erillistä ohjeistusta. Tämän vuoksi paprikasumutteen käytön jälkeisen oikeanlaisen ensiavun antaminen jää koulutuksen varaan, jonka sisällössä ja toimintatavoissa saattaa Poliisihallituksenkin mukaan olla yksiköstä ja kouluttajasta johtuvia eroavaisuuksia. En pidä hyväksyttävänä sitä, että paprikasumutteen käytön kohteena oleville henkilöille voi tällaisista syistä aiheutua tarpeetonta kärsimystä.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsityksen Itä-Suomen poliisilaitoksen tietoon.

Esitän Poliisihallituksen harkittavaksi ohjeistuksen antamista paprikasumutteen käytöstä ja käytön jälkeisestä ensiavusta.

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Itä-Suomen poliisilaitokselle, Poliisiammattikorkeakoululle ja Poliisihallitukselle. Pyydän Poliisihallitusta ilmoittamaan minulle 29.5.2020 mennessä, mihin toimenpiteisiin esitykseni on antanut aihetta.